

Nótáros Lajos

Nyárvég

Részlet a *Run, omule, run* magyar alteregójából

Esett. Valójában ömlött. Bugyborékolva zuhogott. Zuhé, mondják erre Zerinden. Mégsem az volt, nem amolyan derült égből jött hirtelen zápor. Inkább helyi érdekű özönvíz. Elkezdődött valamikor, már nem tudni mikor, annyira hirtelen, és most már világos, hogy soha nem lesz vége. Nem lehet kétség, nincs hogy vége legyen, sohasem fogja abbahagyni. Szakad és zubog, körbeveri a falakat, elárasztja a sarkokat, tavakat hoz létre a járda süppedéseiben, melyek aztán egybefolynak és elindulnak minden irányba. Reggel még nyár volt, szikkadt, poros tespedés, délután ősz lett egyből, megfoghatatlan és értelmezhetetlen átalakulás, ahol a víz és a köd át fogja törni a tér és az idő korlátait, hogy olyat hozzon létre, amiről senki sem hallott, amit senki sem tapasztalt. Nincs menekvés, legfeljebb hibernálás valahol, ahol maradt még egy talpalatnyi föld, egy kabátujjnyi meleg.

Szerencsére maradt. Ott van valahol az egymást követő vízesések mögött, még néhány ugrás a fal mellett, és meglesz. Ott, ahol mintha átütne a vízfalon egy vörös folt, neoncsövekből sugárzó hideg melegség, a fény zizegése nem ér el idáig, még elnyomja a zuhogó vízözön rikácsolása.

Csillaglécpső a mennyországba, Led Zeppelin és az Utolsó Mohikán, szavaltad, amint betoccsantál a nevét még

a régi időkből megtartott kocsmába. Mami úgy tett, mintha észre sem venne, törölgette tovább a talpas poharakat. A feje fölötti pácolt tölgyfából eszkábált sínrendszerből lógtak kelyhükkel lefelé. Akkurátusan és ütemesen kivett egyet, szakavatottan körbetörölgette, aztán visszatette a rendszer másik végére. Megálltál a tölgyfa pult előtt, előrehajoltál, s, mint az ázott kutya, kiráztad hevesen hajadból a vizet. A Rotisorban minden tölgyfából vagy annak utánzatából volt. Meg tudtad ítélni, apád bútorgyárban dolgozott.

Ha már bent vagy, mindenek előtt körülnézel. Nincsenek sokan, a nagy üveglablak előtti alacsony sámlikon ülnek a szintén alacsony, üveglapú asztalok körül néhányan, bámulják a selyem üvegen szerteszét gomolygó vizeket, előttük csorba szájú csészék, homályos poharak, nyomorgó cigarettásdobozok közel az asztalok pereméhez. Nem esnek le azért, erre mindenki vigyáz, a legfontosabb, hogy néha rágyújthass, erre várnak a sebesült hamuzók, a szétnyomott cigarettásdobozok és a hirtelen színű plasztik öngyújtók. Két férfi, arctalan lények az özönvízben, két nő van velük, mintha ott sem lennének. A pult hosszában legfeljebb öt, magas, vékony, de annál fényesebb lábakon álló, élénkpiros párnákban végződő szék szemérmeskedik, baloldalra a második néz ki megfelelőnek.

„Megtörölközhetnél előbb – mondja Mámi –, a mosdóban találsz tiszta száraz törölközőket.” Ó, mondod te erre, aztán nem mozdulsz. Nézed Mámit, szemtelenül és kitartóan. Megfoghatatlan és irgalmatlanul vonzó. „Na, menj csak, úgy nézel ki, mint egy kiöntött hörcsög.” Erre elfordítod a tekintetedet, az akvárium előtt ülőket kezded el tanulmányozni alaposabban.

Öten vannak. Két pár egy asztalnál a sor közepén és egészen a sarokban, az utolsó asztalnál, egy magányos nő. Ő érdekes lehetne, de nem az. Középkorú és jól láthatón elhanyagolt. Megnézed azért. Mintha bámulnád az ablakon sziporkázó vízcseppeket, mintha nem őt figyelned. Szőkített haját megviselték a festékek, szeme szép lenne, ha látszana a gyűrődések és sötét árkok között, szája valamikor érdekes lehetett, most fonnyadt és olyan, mintha minduntalan azt szeretné kimondani, hogy ja. Észrevette, hogy arra nézel, megnéz ő is téged. Csak úgy, mintha véletlenül járna arra a pillantása. Néz aztán maga elé megint, nem tudhatod, mire jutott, de nem is érdekes.

Mire juthatott volna? Egy elázott suhanc, aki nem tudja levenni a szemét Mámi dekoltázsáról. A Grand Canyonról. Am foehn –, nézett rád Mámi, majd sejtelmesen hozzátette: – Dacă ai vrea să te uști pe păr. Shit, mondtad te, és teljesen feléje fordultál a székkal. Mámi bólintott, mint aki tökéletesen érti. Tu știi – mondta még, miközben lábujjhegyre állt a következő pohárért. Nem volt még negyven, de rohamosan közeledett feléje. Fehér, feszülő blúza mély kivágással tette egyértelművé, mit tart magából figyelemreméltónak. Egyszer elszólta magát, hogy még nem találkozott

olyan férfival, aki felül tudott volna emelkedni a látványon. Mámi mellkialakítása ólomsúllyal nehezedett a férfillantásokra. Te meg se próbáltál másfelé nézni. Sunt bine? – kérdezted mereven figyelve a blúzt pattanásig feszítő álom megtestesítőit. Cam plictisite – mondta Mámi –, singurătatea nu le face bine. Féldeci vodkát tett eléd, benne citromszelettel. Apă de robinet – mondta még, miközben mellé tette a pohár vizet. Cafea – nézett rád, de meg sem várta a választ. Világcsúcstartónak számítottál kávézásban. Legalábbis helyi számítások szerint.

Mom, kezdted, hogy ne tűnj képmutatónak, csecseid halálomig kísérteni fognak. Mit tegyek ez ellen? Nem lehet tenni semmit, mondta ő rezzenéstelenül, ez már ilyen. Te okos vagy és idióta egyben, nekem ilyen csecseim vannak, és tönkreteszik az életemet. Senki sem keres mást bennem. Megelégszenek velük. Igen, hagytad rá, átérezve a kifejtett helyzet tragikumát. Ez fog vissza engem is. Aztán meg úgysem veszel komolyan. Nem hiszed el, hogy szerethetnék tiszta, mély szerelemmel. A csecseidet szerelmem egyszerűen szublimálná, s lebegnének e tiszta boldogságban súlytalan. Nem lehet, mosolyodott el hirtelen, tudom, reménytelen, a férfiak előbb-utóbb feladják önmagukat közöttük, s már nem tudnak gondolni semmi másra.

Hidd el, mondtad te akkor, nagyon fognak hiányozni nekem. Elmegyek. Végleg. Rád nézett, először komolyan mióta bejöttél, aztán kuncogni kezdett: – Ești prost. Unde să te duci? Plouă.

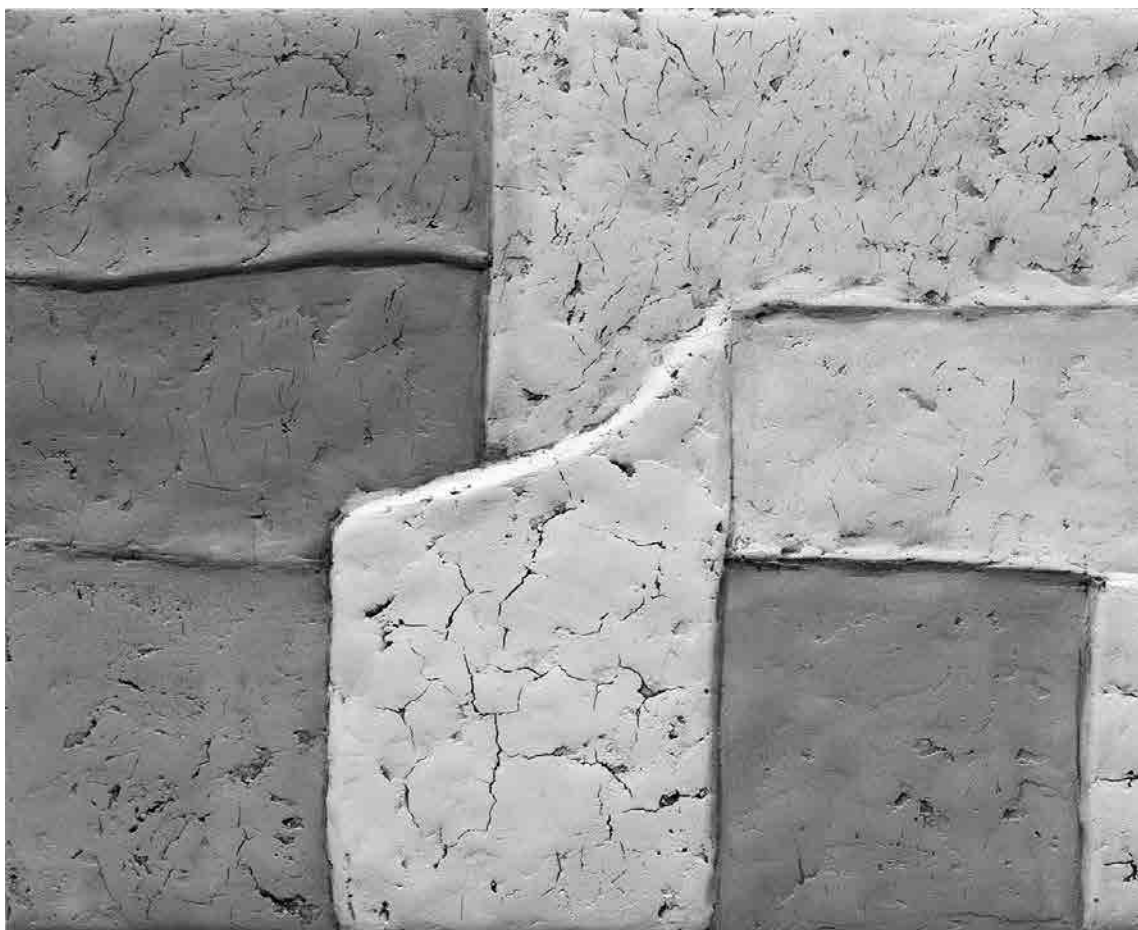
Hallgattál, gondolkoztál, azon töprengtél, valóban komolyan gondold-e. Úgy döntöttél, hogy igen. Plec de tot. Îmi bag tot ce nu mă doare în

oraşul asta. Singura chestie de care îmi pare rău sunt ţăţele tale, mondtad komoran. – Eşti prost – mondtad Mámi, jobb híján önmagát ismételve. – Ai găr-găuni la cap –, tette meg hozza sietve, mert intettek az egyik asztaltól.

Jöhetne már ez az idióta Nelu, folytattad magadban a gondolatot. Szavaidat még magadban is megváltoztattad. Nem sok mindenre, de erre adtál. Nemrég még mindenhová magaddal hordoztad a *Varázshegy* román változatát, és azzal voltál el magadban, hogy most ki vagy éppen. Hans

vagy Settembrini. Hans nem lehattél, érezted, s most erre eszedbe jutott a vizsgád a Népművészeti Iskola színtanodájában. Színészi ambícióid még egészen kisgyermekként lobbantak lángra. Mondhatnád, tehetséged anyai ágról szakadt rád. Ő, ahogyan mesélte, a szomszéd tüdőbeteg bácsi köhögésének utánzásában tett szert hírnévre az egész faluban, még kislányként. Az alma általában az anyaföldre esik. Azonban a te tehetséged átfogóbbnak és egyben szerteágazóbbnak mutatkozott már az elején. Első nagy alakításod

Ritmus csendje

egy katonai jelenetben öltött tested. Rendeződ is volt, az egyik nagybátyád, Feri bácsi, történetesen szintén tüdőbeteg. Olvasott embernek számított, földmunkát nem végzett, nem engedte a betegsége. Ő volt az egyetlen, aki a magas kultúrát képviselte a családban. No, fiam, kezdte az akkor még sűrű családi összejövetelek mindegyikén, nézzük, hogyan válaszol a baka az egrecírozó őrmesternek. A jelenet rövid, de annál megkapóbb volt, mint egy jelre, szavainak hatására elhallgatott a társaság, figyelő szemeit rád vetve.

Egyszerűsége ellenére a produkció nagy színészi próbát jelentett, mivel három szereplőt kellett megjelenítened egy személyben. Ott volt a baka, a ló és az őrmester. Maga a történet valóban egyszerű, már-már jelentéktelennek mondható, arról van szó ugyanis, hogy a baka kétségbeesetten veszi észre, hogy kedves lova mintha étvágyát veszítette volna. Őrmester úrnak alázatosan jelentem, ez már a következő snitt, a szürke nem eszi a zabot. Katonásan, haptákban, a helyzetből adódó szigorúság teljes átélését

megkövetelő momentum volt, amit lassan követett a váltás. Láthattuk szinte egyszerre a kókadozó szürkét, a csukaszürkében keményen jelentő bakát, hogy aztán egy finom, de evidens váltás után a bozontos szemöldökű őrmester következék. Nem tudni, miért volt bozontos a szemöldöke, de bizonyosan az volt, ez hozzátartozott a koncepcióhoz. Mindezeket egy teljes hátraarc-cal jelezted, vonásaid észrevehetően megkeményedtek, hangod reszelősen, mégis ércesen zengte: Akkor pedig, közlegény, rakd bele a... karod.

A siker sosem maradt el. Tombolt a közönség, vigyorgott még az ajtóba sündörgő kuvasz is, Feri bácsi a nagy rendező büszkeségével legeltette a szemét az egybegyűlteken.

Neked voltak fenntartásaid és értetlenségeid a jelenettel kapcsolatban, de ezeket sosem hoztad a többiek tudomására. Megkérdezhetted volna a rendező Feri bácsitól, de őt túl kifinomultnak, betegesen művészesnek találtad, ezért csak magadban gondolkoztál el a színház alattomos természetén. Mindenekelőtt itt van a szürke. Miért szürkének, nem lónak mondja, vagy miért nem nevezi nevén a lovát a baka. A lovaknak van nevük, Pityu, Fecske, Csillag, megfigyelted, az emberek ugyanúgy nevükön nevezik lovaikat, mint egymást. A legnagyobb gondod mégis a rakni igével volt. Mit raknak általában? Hát azt, amit nem tesznek. De ezt, amiről itt szó esik, vetted észre a faluban dívó szájhagyományokból, teszik is és rakják is. Mi a különbség a kettő között? Teszi vagy csinálja az eszét? Mind a kettőt használják, de azt nem, hogy rakja. Vagyis teszed a dolgod, tedd meg azt, amit meg kell tenned. Valójában inkább csinálják, mint

teszik. A raknival a helyzet még ennél is bonyolultabb. A kocsiat megrakják, de a gyereket is, amikor rossz fát tesz a tűzre. Hogy lehet rossz fát tenni? Nedveset vagy nem felaprítottat? Ami pedig azt illeti, amit a lóba raknak, hogyan rakják belé? Tiszta költészet, mivel azt a valamit kizárt, hogy bele lehetne rakni valamibe a gatyán kívül. Viszont oda beleteszed, és nem rakod. És ha egyáltalán bele lehet még rakni valamibe, amiről mintha hallottál volna már egy s más, abba legfeljebb dugni lehet. Olyan kicsi az a luk, nem is luk, alig rés, hasadás, hogy lehet abba csak úgy beledugni azt a bizonyost, amit a baka a lovába rakhatna, ha szaván fogná a bozontos szemöldökű őrmesterét?

Megyek akkor, megnézem, milyen az, amikor nálatok tiszták a törölközők, fordultál félre, de lassan abba hagyva a mozgást. – Mi van – emelte rád professzionális tekintetét Mami –, odaragadtál? Nem tudlak itt hagyni, Mom, félek, mire visszajövök, már nem leszel itt, csak ezek, s velük kell leélnem az egész hátralévő életem. Tudsz ennél lehangolóbbat? – Tudok –, nem folytatta –, na, menj már.

Válltól vállig érő folyosón haladtál a tiszta törölközők felé, mint az álomban, ahol a végén lábadnál fogva felakasztottak apád mellé. Hogy miért tették, nem volt kérdés, bűneidnek sora végtelen és felfoghatatlan, érthetetlen nem ez, hanem a nő jelenléte volt az álomban. Hogy került oda? Mit keresett ott? És egyáltalán, ki ő? Mami igazat mondott, a törölközők frissek voltak és szárazak, ha nem is újak. Külföldi mosópor illatát árasztották, ilyen illat errefelé nem létezik, mint ahogyan Mamihoz sincsen hasonló szerte a környéken. A

mosdó sem volt tágas, a hozzá vezető folyosó után tűnhetett csak hatalmasnak, jó trükk. Miután átdörzsölted a hajad, megnézted magad a sarkain homályosodó tükörben. Gyorsan, a rend kedvéért, nem lehetsz oda azért, amit láthatsz benne. Ha így maradna a hajad, nedvesen kunkorodva a fejed körül, még elmenne. Mondhatnád, meghatározhatatlan szexuális érdeklődésű ókori görög olimpiai győztes elkopott portréja néz rád egy törött vázáról. Jót tesz neked a homály, ez kétségtelen.

Visszaérve a pulthoz, Mami csak annyit kérdezett: más? Mi más, kérdéssel vissza te a rend kedvéért. Innivaló, mondta ugyanúgy. Még nem, majd ha megérkezik Johnny, válaszoltál kiméretten, és folytattad: nincsen más, Mom, mindig az van, ami nem más. Ugyanaz van, megállíthatatlanul és kikerülhetetlenül. És ezen nem lehet változtatni, ami a mondottak értelmében magától érthető. Nem más, ugyanaz. – Ne okoskodj most itt nekem –, vágott közbe minden indulat nélkül –, senki sincs itt rajtam kívül, aki tapsolhatna neked.

Minden más, nincsen két egyforma dolog a világon, nem értem, mit kell ezen annyit filozofálni.

Hallgattál egy darabig, lehangolt Mami hozzáállása, érezted, nincs is ennél jobb bizonyítás az általad mondottakra. Hangulat minden, kezdted aztán újra, érted, Mom. Semmi sem mozdul, semmi sem változik, marad minden istenáldotta mibenvalóságában. A hangulatod változik, s akkor másnak látod azt, ami ugyanaz. Igen, ez így van, egyezett bele meglepő egyszerűséggel, egyszer ilyennek látom, másszor meg amolyannak, attól függ, milyen a hangulatom. Mit látsz egyszer ilyennek, másszor olyannak, csaptál le a kínálkozó lehetőségre. Az életemet, a francot bele, ezt az egész valamit, ami körül vesz. Igen, valóban, próbálkoztál közelebb kerülni a sebhez, de nem vesz körül. Itt megálltál a hatás kedvéért, vártad a döbbsent tekintetet. Nem volt döbbsent, inkább lemondóan kihívó: hát akkor mit csinál?

Idáig jutottatok, amikor megérkezett Johnny.